

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ЮРИДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені ЯРОСЛАВА МУДРОГО**

АДАМЮК ДЕНИС ІВАНОВИЧ

УДК 346.544.2:001.895(477)+(4)

**ІННОВАЦІЙНИЙ ПРОДУКТ ЯК ОБ'ЄКТ ПРАВОВОГО
РЕГУЛЮВАННЯ ЗА ЗАКОНОДАВСТВОМ УКРАЇНИ ТА ЄС**

12.00.04 – господарське право;
господарсько-процесуальне право

А В Т О Р Е Ф Е Р А Т
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата юридичних наук

Харків – 2016

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана на кафедрі господарського права Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого, Міністерство освіти і науки України.

Науковий керівник

доктор юридичних наук, доцент
Атаманова Юлія Євгенівна,
Науково-дослідний інститут
правового забезпечення інноваційного розвитку
НАПрН України, провідний науковий співробітник.

Офіційні опоненти:

доктор юридичних наук, професор
Беляневич Олена Анатоліївна,
Науково-дослідний інститут
приватного права і підприємництва імені
академіка Ф. Г. Бурчака НАПрН України,
головний науковий співробітник;

кандидат юридичних наук,
Чайкін Ігор Борисович,
Жовтневий районний суд м. Кривого Рогу
Дніпропетровської області, суддя.

Захист відбудеться 06 червня 2016 року о 9.30 год. на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 64.086.04 у Національному юридичному університеті імені Ярослава Мудрого за адресою: 61024, м. Харків, вул. Пушкінська, 77.

З дисертацією можна ознайомитися в бібліотеці Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого за адресою: 61024, м. Харків, вул. Пушкінська, 70.

Автореферат розіслано 27 квітня 2016 року.

**Учений секретар
спеціалізованої вченої ради**

В.Ю. Уркевич

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Прискорення темпів соціально-економічного розвитку України у найближчому майбутньому у значною мірою залежатиме від виконання завдань, пов'язаних із розробкою та реалізацією інноваційних продуктів як найбільш завершених та максимально доведених для впровадження результатів інтелектуальної діяльності. Їх використання у виробництві стає нагальною потребою для промислового сектору економіки у боротьбі за ринки збуту, підвищення попиту на українську продукцію, а в соціальній сфері – для підвищення якості обслуговування та наближення до нових стандартів життя. З огляду на важливе значення інноваційних продуктів для зростання продуктивності виробництва та конкурентоспроможності продукції зумовлює посилюється інтерес до них у сфері міжнародної торгівлі, зацікавленість в інноваційних розробках з боку широкого кола суб'єктів господарювання як вітчизняних, так й іноземних. Саме тому розроблення теоретико-методологічних засад господарсько-правового регулювання відносин, що складаються у сфері обороту інноваційних продуктів, вдосконалення національного законодавства, у тому числі шляхом адаптації до норм права ЄС, потребує ґрунтовного наукового дослідження.

У зв'язку з підписанням Угоди про асоціацію між ЄС та Україною і визначеним про-європейським курсом країни слід з'ясувати рівень і шляхи адаптації українського законодавства до законодавства ЄС, у тому числі й у питаннях передачі інноваційних продуктів, технологій, інших результатів інтелектуальної діяльності.

Аналіз законодавства не тільки України, й ЄС з питань обороту інноваційних продуктів, проведення якого припускає заявлена тематика дослідження, дозволить виокремити теоретичні та практичні засади діяльності з передачі прав на такі результати інтелектуальної діяльності іноземним суб'єктам. Незважаючи на очевидну затребуваність та своєчасність вивчення проблематики правового механізму передачі вітчизняних наукових розробок й інноваційних продуктів за кордон, вона не отримала ще свого системного вирішення в науці господарського права. Якщо проблеми визначення основних категорій у сфері інновацій, правових засад формування національної інноваційної системи, підвищення інноваційної спрямованості господарської діяльності суб'єктів господарювання та національної економіки в цілому вже стали предметом наукових пошуків юридичної науки, то особливості міжнародної передачі інноваційних продуктів як окремих об'єктів господарського обороту не стали предметом безпосереднього господарсько-правового дослідження.

Науково-теоретичною основою дослідження стали праці таких учених у галузі господарського, цивільного права, як Ю.Є. Атаманова, О. А. Беляневич, А.Г. Бобкова, О. М. Вінник, Н.В. Василенко,

Д.С. Висоцький, Д.В. Задихайло, Н.М. Мироненко, В.В. Кудрявцева, В.С. Мілаш, О.Д. Святоцький, І.В. Спасибо-Фатєєва, О.П. Орлюк, І.Б. Чайкіна, Г.В. Цірат, М.В. Волинкіної, також використані роботи економістів – Л.Л. Антонюк, І.О. Галиці, Б.Т. Кліяненко, О.П. Осики, С.Ф. Ревуцького. При дослідженні аспектів права інтелектуальної власності держав-членів Європейського Союзу, а також правового регулювання інноваційної діяльності в ЄС за основу були взяті наробики А.І. Абдуліна, Г. Авігдора, Г.О. Андрощука, Ю.М. Капіци, М.Ю. Міжинського, В.І. Муравйова, Г. Румпфа та ін.

Викладене свідчить про актуальність обраної теми дисертаційної роботи, пояснює її структуру, зміст, вибір наукового, нормативно-правового та емпіричного матеріалу, який було використано під час її виконання.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертацію виконано на кафедрі господарського права Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого відповідно до цільових комплексних програм «Проблеми оптимізації правового регулювання економічних відносин в Україні» (номер державної реєстрації 0106U002289) та «Правове забезпечення реалізації політики держави на пріоритетних напрямках економічного розвитку та у сфері екологічної безпеки» (номер державної реєстрації 0111U000962).

Мета і завдання дослідження. Метою дисертаційної роботи є комплексна наукова розробка визначення господарсько-правових засад обороту інноваційних продуктів, створених в Україні, умов та форм їх передачі на національному та європейському ринках.

Для досягнення поставленої мети визначено такі завдання наукового дослідження:

- проаналізувати історію розвитку поняття «інноваційний продукт»;
- визначити правову природу, ознаки та види інноваційних продуктів;
- встановити співвідношення інноваційних продуктів з об'єктами права інтелектуальної власності та іншими результатами інтелектуальної діяльності, технологією;
- здійснити порівняння законодавчих підходів до визначення інноваційних продуктів та регулювання відносин, що виникають щодо них, за законодавствами України та ЄС;
- розкрити основні договірні форми передачі інноваційних продуктів за законодавством України;
- з'ясувати особливості обороту інноваційних продуктів за участю іноземних суб'єктів господарювання;
- визначити основні напрями і тенденції європейської інноваційної політики, дослідити європейський досвід правового регулювання та стимулювання науково-дослідної та інноваційної діяльності;

– сформулювати пропозиції щодо вдосконалення вітчизняного правового механізму регулювання відносин, що виникають з питань передачі інноваційних продуктів, у тому числі за кордон.

Об'єктом дослідження є суспільні відносини, що складаються у сфері обороту інноваційних продуктів.

Предметом дослідження є інноваційний продукт як об'єкт правового регулювання за законодавствами України та ЄС.

Методи дослідження. Обрання методологічної основи дисертації зумовлене виконанням, метою і вирішенням поставлених завдань, а також складністю та багатоаспектністю об'єкта і предмета дослідження. Дисертантом комплексно використано загальнонаукові та спеціальні методи наукового пізнання, зокрема, історико-правовий, метод правового моделювання, порівняльно-правовий, діалектичний, системно-структурний, формально-логічний методи.

Історико-правовий і діалектичний метод застосовувалися під час вивчення виникнення й розвитку інноваційних продуктів як об'єктів інноваційних відносин. Завдяки системно-структурному методу були досліджені особливості правової природи інновацій та інноваційних продуктів, зокрема, особливості залучення таких продуктів у господарський оборот, розроблена класифікація інноваційних продуктів та виявлені їх різновиди. Метод правового моделювання використано при формулюванні пропозицій щодо вдосконалення чинного законодавства України та моделюванні договірних форм передачі інноваційних продуктів як на внутрішні, так і на зовнішні ринки. Порівняльно-правовий метод дозволив проаналізувати зміст суміжних понять у інноваційній сфері та їх співвідношення, розглянути кваліфікацію суспільних відносин, що складають об'єкт дослідження, у правових системах інших країн, а також вивчити європейський досвід правового регулювання науково-дослідної та інноваційної діяльності. За допомогою формально-логічного методу було проаналізовано визначення понять «інноваційний продукт», «інноваційна діяльність», «технологія» тощо, а також наявні теоретичні погляди щодо правової характеристики вказаних понять.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що дисертація є одним із перших комплексних досліджень господарсько-правового регулювання відносин у сфері обороту інноваційних продуктів, створених національними суб'єктами господарювання, на національних та міжнародних ринках із розробленням пропозицій щодо шляхів адаптації законодавства України з цих питань до європейських підходів.

У результаті проведеного дослідження автором сформульовано й обґрунтовано низку нових наукових положень, що виносяться на захист.

Уперше:

– визначено, що інноваційний продукт як об'єкт господарсько-правового регулювання є різновидом технологій, а на відносини щодо

передачі та комерціалізації інноваційних продуктів поширюються положення законодавства про трансфер технологій, які зараз застосовуються паралельно без встановлення їх співвідношення за юридичною силою. З'ясовано «національний характер» поняття «інноваційний продукт», якому в практиці міжнародного технологічного обміну найбільш кореспондує поняття «технологія», що створює методологічну основу для адаптації вітчизняного законодавства з питань передачі інноваційного продукту відповідно до вимог законодавства ЄС про трансфер технологій;

– розкрито структуру інноваційного продукту як складного результату інтелектуальної діяльності шляхом визначення системних елементів: а) інформаційної складової; б) організаційної складової; в) інтелектуальної складової; г) матеріальної складової. Визначено, що загальними елементами структури інноваційного продукту і технології, які обумовлюють їх належність до спільної групи об'єктів правового регулювання, є: а) інформаційна складова – систематизована інформація про перелік, строк, порядок та послідовність виконання операцій, робіт; б) організаційна складова, що полягає у наявності певної структури (елементи, які утворюють цілісність), взаємозв'язків між ними, алгоритму дій, що застосовуються для досягнення результатів. Додатковими елементами, що визначають інноваційний продукт як різновид технології, є: а) інтелектуальна складова, яка означає обов'язкову наявність у складі інноваційного продукту охороноздатного об'єкта права інтелектуальної власності; б) матеріальна складова – у вигляді дослідного екземпляра, зразка, пробної партії;

– встановлено правові режими кожної зі складових інноваційного продукту при його передачі шляхом розуконплектування, а саме: а) інтелектуальної складової – через передачу прав на відповідні об'єкти права інтелектуальної власності, що містяться у його складі; б) організаційної – шляхом передачі секретів виробництва як «ноу-хау» в режимі комерційної таємниці; в) матеріальної складової – через передачу прав власності на відповідні матеріальні об'єкти, в яких інноваційний продукт знаходить своє вираження; г) інформаційної складової – шляхом надання певних майнових прав на об'єкти авторського права або права використання інформації, що має об'єктивовану форму (зокрема, закріплена на паперовому чи інших носіях);

– запропоновано закріпити на рівні закону колізійну прив'язку для визначення і врегулювання прав і обов'язків сторін за договорами інноваційного характеру, що ускладнені іноземним елементом. Доведено, що з метою захисту національних інтересів держави та розробників зокрема доцільно регулювати такі відносини правом держави, в якій виконавець (розробник інноваційного продукту/технології) має своє місцезнаходження або місце проживання;

– сформульовано введення такого тимчасового засобу державної підтримки на період неможливості державою здійснення прямого (повного чи часткового) фінансування інноваційних проєктів згідно із ст.17 Закону України «Про інноваційну діяльність», як інноваційний ваучер, що ефективно застосовується країнами ЄС як інструмент регіональної інноваційної політики. Інноваційний ваучер – це сертифікат встановленого зразка, який посвідчує зобов'язання емітента сплатити за виконанні роботи, надані послуги, необхідні проведення дослідження чи виконання інноваційного проєкту;

удосконалено:

– визначення поняття «інноваційний продукт» і запропоноване його розуміння як складного результату інтелектуальної діяльності, який вміщує сукупність систематизованих знань та інформації щодо нового (удосконаленого) технічного чи технологічного рішення, оформленого як об'єкт(и) права інтелектуальної власності про перелік, строк, порядок та послідовність виконання операцій з виробництва продукції з отриманням дослідного екземпляра, зразка, пробної партії такого продукту;

– класифікацію інноваційних продуктів, що має сприяти точності правового регулювання відносин з обороту інноваційних продуктів або засобів їх державного регулювання (передусім держпідтримки). Запропоновано класифікувати інноваційні продукти за такими критеріями: 1) залежно від масштабів застосування: а) індивідуального призначення; б) спеціалізованого призначення в) загального призначення; 2) за інноваційним потенціалом: а) радикальні; б) поліпшуючі; в) модифікаційні. 3) за напрямком реалізації: а) ринково-орієнтовані б) внутрішньогосподарські інноваційні продукти в) соціальні; 4) за масштабом новизни: а) піонерські; б) напівпіонерські;

– положення про властивості інноваційного продукту як складного результату інноваційної діяльності, а саме: 1) утворення об'єкта з новими властивостями, який здатний вирішувати нові технічні завдання, складність вирішення яких зумовлює необхідність залучення інших об'єктів права інтелектуальної власності; 2) поєднання як об'єктів права інтелектуальної власності, так і інших неохоронюваних результатів інтелектуальної діяльності, що утворюються після дослідно-конструкторських, технологічних, випробувальних робіт, які не підлягають правовій охороні, такі як ідеї, методи, процеси, системи, способи, концепції, принципи, відкриття, факти та ін.;

– положення щодо необхідності лібералізації процедури проведення державної реєстрації технологій та інноваційних продуктів, створених за бюджетні кошти, у разі їх продажу за межі України, відмінити обов'язковість експертизи технологій і замінити її процедурою розкриття інформації про таку технологію шляхом розміщення у загальнодоступному реєстрі, що ведеться он-лайн спеціально уповноваженим органом з питань

формування та забезпечення реалізації державної політики у сфері трансферу технологій. Реєстрація технологій (інноваційних продуктів), створених за бюджетні кошти, має бути обов'язковою, а щодо технологій (інноваційних продуктів), створених юридичними і фізичними особами за рахунок не бюджетних коштів, – добровільною;

набули подальшого розвитку:

– положення про зв'язок інноваційної та зовнішньоекономічної діяльності, що дають підстави вважати, що до зовнішньоекономічної діяльності слід відносити не тільки діяльність із експорту або імпорту товарів, робіт чи послуг тощо, а й інноваційну діяльність, яка обтяжена іноземним елементом, що може виражатися в одній або кількох з таких форм: а) якщо хоча б один учасник правовідносин є суб'єктом господарювання, зареєстрований або іншим чином створений за законодавством іноземної держави; б) об'єкт договору переміщується/створюється/надається за межі митного кордону України чи знаходиться на території іноземної держави;

– пропозиції щодо використання принципу «розукомплектування» інноваційного продукту (технології) при укладенні договорів на їх передачу, з обов'язковим виокремленням в предметі таких договорів умов щодо кожної зі складових інноваційного продукту;

– пропозиції щодо доцільності використання Україною європейського досвіду шляхом укладання договорів консорціуму щодо організації і здійснення спільних дослідницьких проектів, фінансування науки та інноваційної діяльності між співвиконавцями проектів державних науково-технічних програм, якщо необхідно залучити декілька учасників для масштабних національних проектів.

Практичне значення одержаних результатів дослідження полягає в тому, що основні положення, висновки, рекомендації та інші результати дослідження можуть бути використані:

– у науково-дослідній сфері – при проведенні досліджень для подальшої розробки проблем правового регулювання обороту інноваційних продуктів, передачі інтелектуальних продуктів за кордон та їх захисту, комерціалізації результатів наукових досліджень, реалізації інноваційних продуктів та трансферу технологій;

– у нормотворчій діяльності – для удосконалення національного інноваційного законодавства з питань регулювання відносин, що виникають з питань передачі інноваційних продуктів, у тому числі за кордон;

– у навчальному процесі – при викладанні навчальних курсів «Господарське право», «Інноваційне право», при підготовці навчальної та навчально-методичної літератури (підручників, посібників, методичних рекомендацій);

– у правозастосовній роботі – у процесі застосування чинних норм

законодавства України та ЄС під час укладення та виконання договорів на передачу інноваційних продуктів (трансферу технологій).

Апробація результатів дисертації. Основні положення дисертації доповідалися й були схвалені на засіданнях кафедри господарського права Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого. Вироблені в ході дослідження окремі положення, узагальнення і пропозиції були оприлюднені автором на міжнародних, всеукраїнських наукових і науково-практичних конференціях, як-от «Моделі забезпечення сталого розвитку світового господарства: Економіка, Фінанси та Право» (м. Київ, 6 травня 2008 р.); «Осінні юридичні читання» (м. Харків, 12-13 листопада 2008 р.); «Реформування сучасної правової системи» (м. Донецьк, 10-11 квітня 2009 р.); «Проблеми правового забезпечення економічної політики держави на сучасному етапі» (м. Харків, 24 квітня 2009 р.); «Правове забезпечення становлення економіки інноваційного типу в Україні» (м. Харків, 15 грудня 2009 р.); «Актуальні проблеми модернізації інноваційного законодавства» (м. Харків, 28 жовтня 2010 р.); «Проект Інноваційного кодексу України як новий етап розвитку нормотворення в інноваційній сфері» (м. Харків, 14 червня 2011 р.); «Охорона прав інтелектуальної власності в Україні та Європейському Союзі: політика, законодавство, практика» (м. Київ, 15-16 червня 2011 р.); «Шляхи формування національної інноваційної системи та удосконалення інноваційного законодавства» (м. Харків, 11 листопада 2011 р.); «Правове забезпечення комерціалізації результатів досліджень і розробок» (м. Харків, 22 травня 2012 р.); «Актуальні питання інтелектуальної власності та інноваційного розвитку» (м. Харків, 15-16 листопада 2012 р.); «Роль і значення інтелектуальної власності в інноваційному розвитку економіки» (м. Київ, 11-13 листопада 2013 р.); «Актуальні питання правового забезпечення інноваційної та інвестиційної політики в Україні» (м. Харків, 14 листопада 2014 р.).

Публікації. За темою дисертації автором підготовлено 19 наукових публікацій, з яких 5 статей – в наукових виданнях, включених до переліку фахових видань, у тому числі 1 – у зарубіжному виданні, 1 стаття у нефарховому науковому виданні, та тези 13 наукових доповідей.

Структура дисертації зумовлена предметом, метою та завданнями дослідження. Дисертація складається зі вступу, двох розділів, які містять сім підрозділів. Загальний обсяг роботи становить 207 сторінок, із них 195 сторінок основного тексту. Кількість використаних джерел – 150 найменувань.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У **Вступі** обґрунтовано актуальність теми дисертації, викладено її зв'язок з науковими програмами та планами, визначено мету роботи,

завдання, об'єкт і предмет, розкрито методологію дослідження, сформульовано наукову новизну одержаних результатів та їх теоретичне і практичне значення, наведено дані про апробацію основних положень дисертаційної роботи, публікації та її структуру.

Розділ 1 «Інноваційні продукти як об'єкти господарського обороту» складається з чотирьох підрозділів.

У підрозділі 1.1 «Виникнення та розвиток терміна «інновація у правовій сфері» представлено загальний історичний огляд становлення і розвитку понять «інновація», «інноваційна діяльність», «інноваційний продукт» за часів радянського періоду, у країнах СНД та ЄС.

Поняття «інноваційний продукт» у тому значенні, у якому воно використовується у законодавстві України, не існує ні на пострадянському просторі, ні в межах країн СНД, ні, тим більше, у ЄС, на відміну від більш поширеного поняття «інновація» та є результатом відносин, що склалися у зв'язку зі створенням, освоєнням і використанням науково-технічних результатів за часів СРСР. На той час технічний прогрес та технологічне оновлення підприємств зазвичай пов'язували зі створенням та використанням новітніх високоефективних науково-технічних досягнень, так званої «нової техніки», яка за всіма ознаками має змістову схожість з поняттям «інноваційний продукт», що міститься у вітчизняному законодавстві.

Розуміння інновацій у країнах Євросоюзу є іншим у порівнянні з законодавчим визначенням цього поняття в Україні – інновація не вважається об'єктом господарських правовідносин, прямо не пов'язана з об'єктами права інтелектуальної власності та не вимагається обов'язково їх наявність у складі. Інновації у ЄС розглядаються як результати творчої інтелектуальної діяльності, що вкладаються у ринковий (підприємницький) обіг з метою отримання комерційного результату чи соціального ефекту без чітких критеріїв вирішення інновацій серед усієї сукупності нововведень, а тому цим поняттям охоплено досить широкий перелік об'єктів науково-технічної діяльності.

До предмету інноваційної діяльності включається наукова діяльність тільки в частині прикладних досліджень як один з її перших етапів. Фундаментальні дослідження виступають попереднім етапом інноваційного процесу, оскільки не спрямовані на застосування нових знань для досягнення практичних цілей і вирішення конкретних завдань.

У підрозділі 1.2 «Інноваційні продукти: визначення, ознаки, класифікація» проаналізовано законодавчу дефініцію поняття «інноваційний продукт», виокремлені основні та додаткові ознаки, проведено класифікацію інноваційних продуктів.

Інноваційні продукти не тільки виступають у господарському обороті у вигляді майнових прав на об'єкти права інтелектуальної власності, а й можуть містити комплекс додаткових елементів (результати

робіт, послуги, інформація, дослідний зразок, пробна партія, обладнання), що зумовлює необхідність надання правового титулу виключних майнових прав на відповідний об'єкт права інтелектуальної власності або титулу його використання.

Для визначення меж правового регулювання відносин і сформування основних напрямків її державного стимулювання залежно від конкретно визначеного виду інноваційних продуктів запропоновано авторську класифікацію інноваційних продуктів. Так, залежно від масштабів новизни інноваційні продукти можуть бути: а) піонерськими; б) напівпіонерськими. Залежно від масштабів застосування: а) індивідуального призначення; б) спеціалізованого призначення; в) загального призначення. За інноваційним потенціалом інноваційні продукти поділяються на: а) радикальні; б) поліпшуючі; в) модифікаційні. Залежно від напрямків реалізації: а) ринково-орієнтовані б) внутрішньогосподарські в) соціальні.

У підрозділі 1.3 «Співвідношення інноваційних продуктів з іншими суміжними об'єктами правового регулювання за законодавством України» проаналізовано питання розмежування інноваційних продуктів з іншими вихідними поняттями в інноваційній сфері з метою встановлення чітких критеріїв виокремлення.

Інноваційний продукт як складний результат інтелектуальної діяльності, вміщує сукупність систематизованих знань та інформації щодо нового (удосконаленого) технічного чи технологічного рішення, оформленого як об'єкт(и) права інтелектуальної власності про перелік, строк, порядок та послідовність виконання операцій з виробництва продукції з отриманням дослідного екземпляру, зразку, пробної партії такого продукту. Таким чином, такий продукт складається з системних елементів - складових: а) інформаційної; б) організаційної; в) інтелектуальної; г) матеріальної.

Інноваційний продукт як об'єкт господарсько-правового регулювання є різновидом технологій, а тому можливе поширення положення законодавства про трансфер технологій на відносини щодо передачі та комерціалізації інноваційних продуктів.

Інноваційна продукція як один із кінцевих результатів інноваційної діяльності не являє собою окремих вид продукції, вона не вносить особливостей у регулювання в систему об'єктів цивільних, інтелектуальних прав, а має значення лише під час встановлення завершеності стадії виконання інноваційного проекту, а отже, у зв'язку з цим, викликає інтерес з боку держави.

У підрозділі 1.4 «Особливості обороту інноваційних продуктів з іноземним елементом» досліджено правові особливості обороту інноваційних продуктів на підставі договорів чи закону.

Оборот інноваційних продуктів розглядається як система відносин між суб'єктами інноваційної діяльності, фізичними та юридичними особами, державою щодо передачі прав на кожен зі складових інноваційного продукту. Правовими режимами кожної зі складових інноваційного продукту при його передачі шляхом розуконплектування є: а) інтелектуальної складової – передача прав на відповідні об'єкти права інтелектуальної власності, що містяться у його складі; б) організаційної – передача секретів виробництва як «ноу-хау» в режимі комерційної таємниці; в) матеріальної складової – передача прав власності на відповідні матеріальні об'єкти, в яких інноваційний продукт знаходить своє вираження; г) інформаційної складової – надання певних майнових прав на об'єкти авторського права або права використання інформації, що має об'єктивовану форму (зокрема, закріплена на паперовому чи інших носіях).

Зовнішньоекономічна діяльність за своєю сутністю являє собою один із видів відносин, ускладнених іноземним елементом, проте за своїм змістом є вужчою, бо пов'язана лише зі здійсненням господарської діяльності суб'єктами господарювання у зобов'язальних правовідносинах щодо перетину митного кордону України або майном чи таким суб'єктом.

З огляду на інтенсифікацію та постійне ускладнення економічних зв'язків між суб'єктами підприємницької діяльності як у внутрішній, так і у зовнішній сфері економіки до зовнішньоекономічної діяльності слід відносити не тільки діяльність із експорту або імпорту товарів, робіт чи послуг тощо, а й інноваційну діяльність, обтяжену іноземним елементом.

Розділ 2 «Господарсько-правові засади залучення національних інноваційних продуктів до ринку ЄС» складається з трьох підрозділів.

У підрозділі 2.1 «Інноваційна політика ЄС: основні напрями та правові інструменти» особливу увагу приділено проблемі інноваційної політики ЄС щодо правового забезпечення науково-технічної та інноваційної діяльності у країнах ЄС, успішним правовим засобам інноваційної політики та змодельовано можливість їх запровадження в Україні.

Система законодавства про державну підтримку науково-технічної та інноваційної діяльності в ЄС складається за 3-рівневою моделлю: I рівень – загальноєвропейський (включає законодавство, що встановлює базові принципи науково-дослідної та інноваційної політики, складовими є програми розвитку (стратегії), постанови та директиви щодо виконання визначених результатів); II рівень – регіональний стратегічний (складається з різноманітних програм інноваційної політики країн-членів ЄС, актів національного законодавства країн-членів ЄС, які імплементують у національне законодавство норми актів Європейського Союзу); III рівень – регіональний тактичний (припускає вжиття конкретних заходів, що стимулюють інноваційну діяльність, сприяють

налагодженню та встановленню взаємозв'язків суб'єктів інноваційної діяльності).

На регіональному рівні науково-технічної та інноваційної політики ЄС більш активно відбувається реалізація засобів підтримки науки та інновацій, чим на загальноєвропейському рівні. У кожному із заходів певної країни досить чітко простежується продовження політики ЄС у сфері науки та інновацій.

Активізації інноваційних процесів у країнах ЄС сприяло застосування такого інструменту регіональної інноваційної політики ЄС як інноваційний ваучер, спрямований на стимулювання взаємодії між підприємствами і науковими організаціями. Встановлено механізм, особливості обігу та реалізації цього інструменту. Завдяки своїм особливостям інноваційні ваучери можуть бути запроваджені на території України як вид цінного папера та можуть без суттєвих змін гармонічно відповідати національному законодавству. На підставі цього автором запропоновано доповнити чинне законодавство України відповідними положеннями.

На підставі порівняння форм провадження науково-технічної діяльності в ЄС та Україні, встановлена змістовна та методологічна схожість тих результатів, які отримуються в ході її проведення, що мають схожу не тільки юридичну природу, а й однаковий винахідницький рівень, завдяки чому надається можливість органічного «входження» таких результатів під час науко-технічного співробітництва України та ЄС у європейських дослідницьких чи інноваційних проектах, якщо мова йде про отримання кінцевого продукту.

У підрозділі 2.2 *«Правове регулювання договірних відносин, пов'язаних з організацією досліджень в ЄС»* проаналізовано договірні відносини в ЄС у сфері організації досліджень та трансферу технологій – однієї із ключових сфер правового забезпечення інноваційної діяльності в ЄС.

Розглянуто модель фінансового забезпечення наукової і інноваційної діяльності на прикладі аналізу системи держаної підтримки наукової та інноваційної діяльності у ЄС. Вона побудована так: рівні ЄС – фінансове забезпечення науки та інновацій відбувається за програмним (цільовим) принципом, а на рівні держав-членів ЄС залишені повноваження щодо базового фінансування здійснення науково-технічної та інноваційної діяльності.

З'ясовано досвід ЄС з організації і здійснення спільних дослідницьких проектів, фінансування науки та інноваційної діяльності, що дозволило встановити програмний метод фінансування, а також ефективність використання договірної форми консорціуму, якому у національному полі відповідає договір про спільну діяльність, якщо необхідно залучити декілька учасників, для організації фінансування

масштабних дослідницьких, інноваційних проектів та забезпечити реалізацію стратегічно важливих проектів, що спрямовані на технологічне оновлення та розвиток базових галузей економіки України.

У підрозділі 2.3 «Договірні форми обороту інноваційних продуктів за чинним законодавством України» розглянуто ефективність діючих договірних форм з передачі інноваційних продуктів, проблемні питання, пропозиції і рекомендації щодо вдосконалення діючого законодавства.

Специфікою інноваційного продукту як особливого роду товару, виступають такі властивості як складність, корисність, рідкість, споживча вартість, оборотоздатність та при оформленні і виконанні договорів на передачу інноваційних продуктів доцільно використовувати практику у сфері міжнародного технологічного обміну, у якій застосовується як основний метод «розкомплектування» інноваційного продукту на складові – елементи, в яких розкривається предмет договору, у вигляді наукових та науково-прикладних результатів, об'єктів права інтелектуальної власності, ноу-хау, тощо. Перевагою зазначеного метода до застосування є чітке виділення предмета у господарських договорах на передачу інноваційного продукту.

Запровадження нової більш ліберальної моделі державного регулювання у сфері трансферу технологій та передачі інноваційних продуктів, що базуються на впровадженні спрощених процедур та мінімальному переліку узгоджень із державними органами та отриманні відповідних дозволів, дасть змогу істотно активізувати оборот інноваційних продуктів.

Існування такого засобу державного регулювання як державна експертиза технологій, що закріплена у Законі України «Про державне регулювання трансферу технологій», є неефективним та таким, що створює перепони технологічному розвитку України та, по суті, дублює функції науково-технічної експертизи об'єктів права інтелектуальної власності й не виконує покладених на неї завдань.

ВИСНОВКИ

У дисертації наведено теоретичне узагальнення та вирішення наукового завдання, що полягає в розробленні господарсько-правових засад обороту інноваційних продуктів, створених в Україні, умов та форм їх передачі на національному та європейському ринках із наданням пропозицій щодо шляхів адаптації законодавства України з цих питань до європейського. Одержані в результаті дослідження основні висновки полягають у наступному.

1. Виникнення понять «інновація», «інноваційний продукт» у чинному законодавстві України мають власну передісторію, яка є результатом відносин, що склалися за часів СРСР у зв'язку із

створенням і найбільш широким використанням у виробництві новітніх високоефективних науково-технічних досягнень, так званої «нової техніки».

2. Поняття «інноваційний продукт» у тому значенні, у якому воно використовується у законодавстві України не передбачено у законодавстві ні країн СНД, ні країн-членів ЄС, на відміну від більш розповсюдженого поняття «інновація», яка розглядається як нова продукція, нові або вдосконалені технології, послуги; як результат наукової та науково-технічної діяльності та як результат інноваційної діяльності. За законодавством ЄС не встановлено чітких критеріїв вирішення інновацій серед усієї сукупності нововведень, це поняття прямо не пов'язане з об'єктами права інтелектуальної власності, та не вимагається їх обов'язкової наявності, проте визнається, що останні мають значну цінність для поширення інновацій. Інновації розглядаються як результати інтелектуальної діяльності, що вкладаються у ринковий (підприємницький) обіг з метою отримання комерційного результату чи соціального, організаційного або маркетингового ефекту.

3. Обґрунтовано, що до предмету інноваційної діяльності слід включати наукову діяльність тільки в частині прикладних досліджень як один з її перших етапів. Фундаментальні дослідження виступають попереднім етапом інноваційного процесу, оскільки не спрямовані на застосування нових знань для досягнення практичних цілей і вирішення конкретних завдань. Уточнено визначення поняття «інноваційної діяльності» як діяльності із створення інноваційного продукту на підставі результатів закінчених наукових прикладних досліджень і розробок, науково-дослідних та/або дослідно-конструкторських та інших видів робіт, чи інших результатів інтелектуальної діяльності та використанні у різних галузях суспільного виробництва чи соціальної сфери, у вигляді нової чи поліпшеної продукції або наданої послуги.

4. Запропоновано авторську класифікацію інноваційних продуктів. Так, залежно від масштабів новизни інноваційні продукти можуть бути: а) піонерськими; б) напівпіонерськими. Залежно від масштабів застосування: а) індивідуального призначення; б) спеціалізованого призначення в) загального призначення. За інноваційним потенціалом інноваційні продукти поділяються на: а) радикальні; б) поліпшуючі; в) модифікаційні. Залежно від напрямків реалізації: а) ринково-орієнтовані б) внутрішньогосподарські в) соціальні.

5. Інноваційний продукт визначено як складний результат інтелектуальної діяльності, який вміщує сукупність систематизованих знань та інформації щодо нового (удосконаленого) технічного чи технологічного рішення, оформленого як об'єкт(и) права інтелектуальної власності про перелік, строк, порядок та послідовність виконання операцій

з виробництва продукції з отриманням дослідного екземпляру, зразку, пробної партії такого продукту;

6. Структура інноваційного продукту як складного результату інтелектуальної діяльності складається з таких системних елементів – складових: а) інформаційної; б) організаційної; в) інтелектуальної; г) матеріальної. Загальними елементами структури інноваційного продукту і технологій, які обумовлюють їх належність до спільної групи об'єктів правового регулювання, є: а) інформаційна – систематизовані відомості про перелік, строк, порядок та послідовність виконання операцій, робіт; б) організаційна - що передбачає наявність певної структури (елементи, які утворюють цілісність), взаємозв'язків між ними, алгоритму дій, що застосовуються для досягнення результатів. Додатковими елементами, що визначають інноваційний продукт як різновид технології, є: а) інтелектуальна складова, що означає обов'язкованаявність у складі інноваційного продукту охороноздатного об'єкта права інтелектуальної власності; б) матеріальна складова – у вигляді дослідного екземпляра, зразка, пробної партії.

7. Технологія – це самостійний об'єкт правового регулювання, який може бути створений або на підставі господарських договорів та на умовах використання чи повної передачі прав на неї, або може бути переданою суб'єктам інноваційної діяльності з метою впровадження або на модернізацію тієї, що вже існує, через удосконалення/адаптації до нових сфер застосування.

8. Структура технології складається з таких системних елементів – складових: а) інформаційна – технологія вміщує інформацію про перелік, строки, засоби, порядок виконання операцій тощо, яка необхідна для «розроблення», «виробництва» або «використання» виробів за допомогою цієї технології; б) організаційна, що передбачає наявність певної структури (елементи, які утворюють цілісність), взаємозв'язків між ними, алгоритму дій, що застосовуються для досягнення результатів. Технологія може містити варіативні складові: в) інтелектуальну і матеріальну, а у разі наявності яких технологія підлягає кваліфікації як інноваційний продукт;

9. Обороти інноваційних продуктів розглядається як система відносин між суб'єктами інноваційної діяльності, фізичними та юридичними особами, державою щодо передачі прав на кожен зі складових інноваційного продукту. Встановлено правові режими кожної зі складових інноваційного продукту при його передачі шляхом розукомплектування, а саме: а) інтелектуальної – передача прав на відповідні об'єкти права інтелектуальної власності, що містяться у його складі; б) організаційної – передача секретів виробництва як «ноу-хау» в режимі комерційної таємниці; в) матеріальної – передача прав власності на відповідні матеріальні об'єкти, в яких інноваційний продукт знаходить своє вираження; г) інформаційної – надання певних майнових прав на

об'єкти авторського права або права використання інформації, що має об'єктивовану форму (зокрема, закріплена на паперовому чи інших носіях).

10. Зв'язок інноваційної та зовнішньоекономічної діяльності полягає у тому, що до зовнішньоекономічної діяльності слід відносити не тільки діяльність із експорту або імпорту товарів, робіт чи послуг тощо, а й інноваційну діяльність, яка обтяжена іноземним елементом, що може виражатися в одній або кількох з таких форм: 1) хоча б один учасник правовідносин є суб'єктом господарювання, зареєстрованим або іншим чином створеним згідно із законодавством іноземної держави; 2) об'єкт договору переміщується / створюється / надається за межі митного кордону України чи знаходиться на території іноземної держави.

11. Договори інноваційного характеру з метою захисту національних інтересів держави та розробників доцільно укладати за законодавством держави, в якій виконавець має своє місцезнаходження або місце проживання;

12. На прикладі інструменту регіональної інноваційної політики ЄС - інноваційного ваучеру, запровадження якого спрямоване на стимулювання взаємодії між підприємствами і науковими організаціями, доведено, що існує можливість використання цього інструменту на території України як окремого виду цінного паперу із внесенням змін до Закону України «Про цінні папери та фондовий ринок» та визначення інноваційного ваучеру як сертифіката встановленого зразка, який посвідчує зобов'язання емітента сплатити за виконанні роботи, надані послуги, необхідні проведення дослідження чи виконання інноваційного проекту.

13. На підставі дослідження європейського досвіду фінансування науки та інноваційної діяльності за програмним методом, встановлено, що поширеній у ЄС договірній формі консорціуму для здійснення спільних дослідницьких проектів у національному правовому полі відповідає договір про спільну діяльність, який може застосовуватися, якщо необхідно залучити декілька учасників для організації фінансування масштабних дослідницьких, інноваційних проектів та забезпечити реалізацію стратегічно важливих проектів, що спрямовані на технологічне оновлення та розвиток базових галузей економіки України.

14. Підтверджено, що нині існує можливість поширення норм законодавства щодо трансферу технологій на відносини щодо передачі прав на інноваційні продукти. З огляду на реформи у сфері державного регулювання національної економіки необхідно запровадити нову ліберальну модель державного регулювання у сфері трансферу технологій та передачі інноваційних продуктів, що базуються на спрощених процедурах та мінімальному переліку узгоджень із державними органами та отриманні відповідних дозволів.

СПИСОК ПРАЦЬ, ОПУБЛІКОВАНИХ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

1. Адамюк Д.І. До питання про співвідношення економічного і правового змісту поняття «інновація» / Д.І. Адамюк // Теорія і практика інтелектуальної власності. – 2008. – № 5. – С. 80–88.

2. Адамюк Д.І. Теоретичні питання встановлення змісту поняття «інновація» за законодавством Європейського Союзу / Д.І. Адамюк // Теорія і практика інтелектуальної власності. – 2008. – № 6. – С. 73–80.

3. Адамюк Д.І. Теоретичний аналіз змісту вихідних понять інноваційного законодавства країн СНД / Д.І. Адамюк // Бюлетень Міністерства юстиції України. – 2010. – № 4/5. – С. 175–183.

4. Адамюк Д.І. Сучасні підходи Європейського союзу до стимулювання інноваційних процесів / Д.І. Адамюк // Актуальні питання інноваційного розвитку. – 2011. – № 1. – С. 96–105.

5. Адамюк Д.І. Поняття технології: встановлення змісту та співвідношення з іншими суміжними поняттями [Електронний ресурс] / Д.І. Адамюк // Право та інноваційне суспільство: електронне видання. – 2015. – Випуск 1(4). – Режим доступу: <http://apir.org.ua/wp-content/uploads/2015/04/Adamjuk.pdf>

6. Адамюк Д. Іновационный ваучер как инструмент инновационной политики: опыт ЕС и возможность применения в Украине / Д. Адамюк // *Leges vi vitae*. (г.Кишинёв, Республика Молдова). – 2015. – № 6. – С. 3–6.

7. Адамюк Д.І. Деякі питання гармонізації законодавства України в сфері інноваційної діяльності з міжнародно-правовими нормами / Д.І. Адамюк // Моделі забезпечення сталого розвитку світового господарства: Економіка, Фінанси та Право: матер. Міжнар. наук.-практ. конф., м. Київ, 30 травня 2008 р. – Київ: УДУФМТ, 2008. – С. 333–335.

8. Адамюк Д.І. Ринок інновацій як особлива сфера обігу інноваційних продуктів / Д.І. Адамюк // Осінні юридичні читання: матер. Всеукр. наук.-практ. конф., м. Харків, 12-13 листопада 2008 р. / за заг. ред. А.П. Гетьмана. – Харків: Нац. юрид. акад. України, 2008. – С. 211–215.

9. Адамюк Д.І. До питання про встановлення функцій держави у правовому регулюванні інноваційних процесів / Д.І. Адамюк // Реформування сучасної правової системи: матер. Міжнар. наук.-практ. конф., м. Донецьк, 10-11 квітня 2009 р. / Упор. А.О. Сошников, Н.М. Козопас, О.А. Кобець. – Донецьк: Друк-Інфо, 2009. – С. 176–179.

10. Адамюк Д.І. Актуальні питання правового регулювання інноваційних процесів / Д.І. Адамюк // Проблеми правового забезпечення економічної політики держави на сучасному етапі: матер. наук.-практ. конф., м. Харків, 24 квітня 2009 р. / редкол.: Ю.П. Битяк, І.В. Яковюк,

Г.В. Чапала. – Харків: НДІ держ. буд-ва та місц. самоврядування, 2009. – С. 66–69.

11. Адамюк Д.І. Актуальні аспекти обороту інноваційних продуктів з іноземним елементом / Д.І. Адамюк // Правове забезпечення становлення економіки інноваційного типу в Україні: матер. наук.-практ. конф., м. Харків, 15 грудня 2009 р. / редкол.: Ю.П. Битяк, С.М. Прилипка, Ю.Є. Атаманова, Д.В. Задихайло. – Харків: «ФІНН», 2011. – С. 58–62.

12. Адамюк Д.І. Актуальні питання інноваційного та науково-технічного співробітництва України з Європейським Союзом / Д.І. Адамюк // Актуальні проблеми модернізації інноваційного законодавства України: матер. наук. практ. конф., м. Харків, 28 жовт. 2010р. / редкол.: Ю.П. Битяк, І.В. Яковюк, Г.В. Чапала. – Х.: НДІ держ. буд-ва та місц. самоврядування, 2010. – С. 54–56.

13. Адамюк Д.І. Господарсько-правові аспекти регулювання реалізації інноваційних проєктів / Д.І. Адамюк // Проєкт Інноваційного кодексу України як новий етап розвитку нормотворення в інноваційній сфері: матер. наук.-практ. конф., м. Харків, 14 червня 2011. / редкол.: С.М. Прилипка, Ю.Є. Атаманова, Д.В. Задихайло. – Харків: «ФІНН», 2011. – С. 90–94.

14. Адамюк Д.І. Актуальні питання податкового стимулювання інноваційних процесів в Україні / Д.І. Адамюк // Охорона прав інтелектуальної власності в Україні та Європейському Союзі: політика, законодавство, практика: матер. Міжнар. наук.-практ. конф., м. Київ, 15-16 червня 2011 р. – Київ: Фенікс, 2011. – С. 312–317.

15. Адамюк Д.І. Європейський досвід формування інноваційної інфраструктури в аспекті удосконалення правового регулювання комерціалізації інноваційних продуктів в Україні / Д.І. Адамюк // Шляхи формування національної інноваційної системи та удосконалення інноваційного законодавства: матер. наук.-практ. конф., м. Харків, 11 листопада 2011 р. / редкол.: С.М. Прилипка, Ю.Є. Атаманова, Д.В. Задихайло. – Харків: НДІ ПЗІР, 2011. – С. 71–75.

16. Адамюк Д.І. Правові засади створення ефективного механізму оцінки та обліку нематеріальних активів у державному секторі економіки / Д.І. Адамюк // Правове забезпечення комерціалізації результатів досліджень і розробок: матер. наук.-практ. конф., м. Харків, 22 травня 2012 р. / редкол. С.М. Прилипка, Ю.Є. Атаманова, Д.В. Задихайло – Харків: НДІ ПЗІР, 2012. – С. 60–64.

17. Адамюк Д.И. Общая характеристика инновационных правоотношений по законодательству Европейского Союза / Д.И. Адамюк // Актуальні питання інтелектуальної власності та інноваційного розвитку: матер. наук.-практ. конф., м. Харків, 15-16 листопада 2012 р. / редкол.: С.М. Прилипка, Ю.Є. Атаманова, К.В. Сфремова. – Харків: НДІ ПЗІР, 2012. – С. 232–236.

18. Адамюк Д.І. Поняття технології та її співвідношення з інноваційним продуктом / Д.І. Адамюк // Роль і значення інтелектуальної власності в інноваційному розвитку економіки: матер. V міжнар. наук.-практ. конф., 11-13 листопада 2013 р. – Київ: Інститут інтелектуальної власності Нац. універ-ту «Одеська юридична академія», 2013. – С. 409–411.

19. Адамюк Д.І. Інноваційний імпульс для суб'єктів господарювання / Д.І. Адамюк // Актуальні питання правового забезпечення інноваційної та інвестиційної політики в Україні: матер. Всеукр.наук.-практ. конф., м. Харків, 14 листопада 2014 р. / редкол.: С.М. Прилипка, Ю.Є. Атаманова, С.В. Глібко. – Харків: НДІ ПЗІР, 2014. – С. 7–9.

АНОТАЦІЯ

Адамюк Д.І. Інноваційний продукт як об'єкт правового регулювання за законодавством України та ЄС. – На правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.04. – господарське право; господарсько-процесуальне право. – Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого, Міністерство освіти і науки України, Харків. – 2016.

Дисертацію присвячено комплексній науковій розробці господарсько-правових засад обороту інноваційних продуктів, створених в Україні, умов та форм їх передачі на національному та європейському ринках із розробленням пропозицій щодо шляхів адаптації законодавства України з цих питань до європейських підходів. Проаналізовано природу та ознаки інноваційних продуктів як об'єктів господарсько-правового регулювання та відносин, що складаються при їх створенні та обороті. Визначено особливості та структуру інноваційного продукту шляхом встановлення його системних елементів. Шляхом встановлення елементів структури – складових, доведено, що інноваційний продукт є різновидом технологій, а на відносини щодо передачі та комерціалізації інноваційних продуктів поширюються положення законодавства про трансфер технологій.

Досліджено і визначено зміст інноваційної діяльності та її співвідношення з науковою і науково-технічною діяльністю, наведено класифікацію інноваційних продуктів. Розглянуто досвід державної підтримки науково-технічної та інноваційної діяльності в ЄС. З урахуванням зарубіжного досвіду виявлено основні недоліки та надано пропозиції щодо внесення змін та доповнень до чинного законодавства України, спрямованих на вдосконалення правового регулювання відносин, пов'язаних з оборотом інноваційних продуктів.

Ключові слова: інноваційний продукт, інноваційна діяльність, технологія, оборот інноваційних продуктів, інноваційна політика, трансфер технологій, об'єкти права інтелектуальної власності.

АННОТАЦІЯ

Адамюк Д.И. Инновационный продукт как объект правового регулирования по законодательству Украины и ЕС. – На правах рукописи.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата юридических наук по специальности 12.00.04. – хозяйственное право; хозяйственно-процессуальное право. – Национальный юридический университет имени Ярослава Мудрого, Министерство образования и науки Украины, Харьков. – 2016.

Диссертация посвящена комплексной научной разработке хозяйственно-правовых основ оборота инновационных продуктов, созданных в Украине, условий и форм их передачи на национальном и европейском рынках с разработкой предложений относительно путей адаптации законодательства Украины по этим вопросам к европейским подходам. Проанализирована природа и признаки инновационных продуктов как объектов хозяйственно-правового регулирования и отношений, которые складываются при их создании и обороте. Установлены особенности и структура инновационного продукта путем определения его системных элементов: информационной, организационной, интеллектуальной и материальной составляющей. На основании этого обосновано, что инновационный продукт является видом технологий, а на отношения относительно передачи и коммерциализации инновационных продуктов распространяются положения законодательства о трансфере технологий.

Выявлены правовые режимы каждой из составляющей инновационного продукта при его передачи путем разукрупнения. В работе раскрыто юридическое содержание понятий «инновационный продукт», «инновационная деятельность», «технология» и обосновывается необходимость их законодательного закрепления. Усовершенствовано определение инновационного продукта и дана его классификация.

Исследованы особенности оборота инновационных продуктов с участием иностранного элемента, предложено с целью защиты национальных интересов государства и разработчиков целесообразно договора инновационного характера заключать по законодательству страны, в которой исполнитель имеет свое местонахождение или место проживания.

Изучено и определено содержание инновационной деятельности, ее соотношение с научной и научно-технической деятельностью. Рассмотрен

опыт государственной поддержки научно-технической и инновационной деятельности в ЕС. С учетом зарубежного опыта обоснованы предложения относительно внесения изменений и дополнений в действующее законодательство Украины, направленные на усовершенствование правового регулирования отношений, связанных финансированием научно-технической сферы. Кроме того, предложена либерализация процедуры проведения государственной регистрации технологий и инновационных продуктов, созданных за бюджетные средства, в случае их продажи за границу. Рассмотрены основные недостатки национального законодательства, что снижает эффективность правового регулирования оборота инновационных продуктов, и предложены дополнения и изменения в действующее законодательство Украины.

Ключевые слова: инновационный продукт, технология, инновационная деятельность, оборот инновационных продуктов, инновационная политика, трансфер технологий, объекты права интеллектуальной собственности.

SUMMARY

Adamjuk D.I. Innovative product as an object of legal regulation under applicable laws of Ukraine and the EU. – Manuscript copyright.

Thesis for a scientific degree of Legal Science on a specialty 12.00.04. – economic law; economic procedural law. – Yaroslav Mudryi National Law University, Ministry of education and science of Ukraine, Kharkiv. – 2016.

The thesis is devoted to the complex scientific development of theoretical and methodological principles of economic and legal regulation of relations in the field of the turnover of innovative products. The nature and characteristics of innovative products as objects of economic and legal regulation and relations, which arise due to their creation and turnover, are analyzed. The features and structure of innovative product by determination of its system elements are defined. The main drawbacks of the national legislation, which reduce the efficiency of the legal regulation of the innovative products' turnover, are discovered.

The content of innovative activity and its correlation with scientific as well as scientific and technical activity, classification of innovative products are investigated and determined. The experience of state support of scientific and technical as well as innovative activity in the EU is examined. Suggestion on amendments and addenda to the current legislation of Ukraine directed to the improvement of legal regulation of relations connected with turnover of innovative products with account of foreign experience is substantiated.

Keywords: innovative product, innovative activity, technology, the turnover of innovative products, innovation policy, technology transfer, object of intellectual property right.